

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАДІЯ КІНДРАЧУК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ

ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

для студентів заочної форми навчання

спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК – 2023

УДК 378.22:930]001.89(072

К 90

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 7 від 08 лютого 2023 р.)*

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор

ДЖУС Оксана Володимирівна

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,

завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних
технологій;

доктор історичних наук, професор

ГОНЧАРУК Тарас Григорович

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

професор кафедри історії України та спеціальних історичних
дисциплін

К 90 Методичні рекомендації до написання, оформлення та захисту
дипломної роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
для студентів заочної форми навчання спеціальності 014 «Середня
освіта (Історія)» / укладач : Н. М. Кіндрачук. Івано-Франківськ :
НАІР, 2023. 96 с.

В методичних рекомендаціях наведено матеріали щодо правил, етапів написання, оформлення та захисту дипломної роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для студентів заочної форми навчання спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)». Визначено загальні вимоги до змісту, структурних частин, обсягу дипломної роботи, подано зразки оформлення відповідних документів, списку використаних джерел, додатків, звернуто увагу на дотримання академічної доброчесності, прописано практичні рекомендації щодо механізмів захисту дипломної роботи. Також на сторінках пропонованого видання подана пам'ятка науковому керівнику та рецензенту тощо.

Для студентів, викладачів вищих навчальних закладів.

УДК 378.22:930]001.89(072)

© Кіндрачук Н. М., 2023

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....6
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....9
3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....11
4. КЕРІВНИЦТВО ДИПЛОМНОЮ РОБОТОЮ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....13
5. ВИБІР ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....16
6. РОЗРОБЛЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУ НАПИСАННЯ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....18
7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ

ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	19
8. ТИПОВІ НЕДОЛІКИ ТА ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	39
9. КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	41
10. АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	42
11. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ.....	47
12. ПЕРЕВІРКА НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	49
13. РЕЦЕНЗУВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	52

14. ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	54
15. ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ.....	57
16. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	65

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання у вищому навчальному закладі повинно надати ґрунтовні знання, закласти основи самовдосконалення майбутнього фахівця. Специфіка підготовки випускників вищої школи вимагає продуманої організації їхньої самостійної роботи, яка б забезпечила подальше успішне оволодіння не лише теоретичним матеріалом, але й навичками науково-дослідницької роботи. Науково-дослідна діяльність здобувачів освіти є невід'ємною частиною й обов'язковою умовою успішного навчання у виші. Тому, особливо важливого значення набуває такий аспект навчальної роботи студентів, як написання і захист бакалаврських робіт.

Дипломна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є самостійною індивідуальною кваліфікаційною роботою з елементами дослідництва та інновацій і має на меті перевірку рівня фахової підготовки випускника. Вона демонструє вміння студента працювати із літературою, джерелами в архівах, бібліотеках, мережі інтернет, аналізувати фактичний матеріал, передбачає закріплення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та їх застосування при вирішенні конкретних наукових завдань, дослідженні процесів, об'єктів, систем тощо.

Бакалаврська кваліфікаційна робота на четвертому курсі підвищує наукову ерудицію студента, розширює пізнавальні інтереси майбутнього фахівця, розвиває аналітичні та дослідницькі вміння, здобуті під час виконання курсових робіт. В процесі виконання

бакалаврської роботи студент вчиться суворо дотримуватися логічної послідовності викладу матеріалу, практично використовувати набуті знання, аналізувати теоретичні положення, обґрунтовувати висновки та рекомендації. Дипломною роботою студент засвідчує вміння вивчати та узагальнювати наукові джерела, спроможність надавати пропозиції. Все це дозволить майбутньому фахівцю здійснювати подальшу аналітико-дослідницьку та практичну діяльність.

Варто наголосити, що при написанні дипломної роботи студент повинен в першу чергу керуватися положеннями Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту»; положеннями навчально-методичної документації, яка розроблена Науково-методичною радою ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»»; «Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»», «Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки» тощо.

Отже, неабияке місце у процесі виконання дипломної роботи посідають питання її написання, оформлення та захисту у Державній екзаменаційній комісії (ДЕК). Пропоноване видання присвячений саме цим аспектам. Прописані методичні вказівки не лише сприяють організації самостійної роботи під час виконання бакалаврської роботи, але й допомагають студенту правильно оформити роботу у

відповідності до чинних стандартів та, дотримуючись вимог до уніфікації, підвищити її якість.

Таким чином, ознайомившись із методичними вказівками, студент зможе більш конкретно опанувати вимоги до написання дипломної роботи – як з точки зору її відповідності до складеного змісту, розкриття ключових питань обраної теми, так і зі сторони її оформлення та порядку захисту.

Пропоноване видання буде корисним як науково-педагогічним працівникам, які можуть стати науковими керівниками, консультантами та рецензентами дипломних робіт, так і студентам, яким необхідно оволодіти технологією наукового дослідження.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета написання дипломної роботи. Використовуючи широку ерудицію та творчі навички під час написання дипломної роботи, студент повинен вміти критично осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги та недоліки, нестандартно мислити, знаходити власні рішення, висувати нові наукові ідеї, накопичувати й аналізувати необхідні факти, узагальнювати їх, систематизувати, теоретично пояснювати тощо. Отже, мета написання дипломної роботи полягає в опануванні навичок наукової організації творчої праці студента.

Головними завданнями підготовки дипломної роботи є:

- ✓ поглиблення знань студентів з актуальних проблем відповідної навчальної дисципліни за обраною галуззю знань;
- ✓ розвиток умінь студентів застосовувати здобуті теоретичні знання під час вирішення конкретних наукових завдань;
- ✓ ведення бібліографічного пошуку першоджерел;
- ✓ розвиток умінь критичного опрацювання наукових джерел;
- ✓ формулювання обґрунтованих і достовірних висновків, важливих наукових та практичних результатів у відповідності до поставленої дослідницької мети та завдань дипломної роботи;

- ✓ формування здатності студентів до самоосвіти і саморозвитку, самостійної дослідницької роботи у майбутній професійній діяльності.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Організаційно процес написання дипломної роботи складається з таких етапів:

- ✓ **підготовчого**, який починається з вибору студентом теми й отримання індивідуального завдання для дипломної роботи щодо питань, які необхідно вирішити в подальшому;
- ✓ **основного**, який реалізовується відповідно до вимог щодо організації наукового дослідження і передбачає, на основі збирання фактичного матеріалу та його опрацювання, викладення тексту роботи згідно з її структурою, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій;
- ✓ **підсумково-оформлювального**, який завершується орієнтовно за місяць до захисту роботи на засіданні ДЕК. На цьому етапі робота повинна бути повністю виконана та перевірена керівником;
- ✓ **заключного**, який включає проведення попереднього захисту на кафедрі та фіксування його результату у протокол засідання

кафедри про допуск до захисту і подання роботи до ДЕК, отримання відгуку керівника та рецензії рецензента на дипломну роботу від кваліфікованого спеціаліста відповідного профілю.

4. КЕРІВНИЦТВО ДИПЛОМНОЮ РОБОТОЮ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівництво дипломною роботою здійснюється компетентними викладачами кафедри (на якій виконується робота) з числа професорів і доцентів. В окремих випадках допускається керування дипломною роботою старшими викладачами та асистентами без наукового ступеня, які є провідними фахівцями з питань, що висвітлюються в роботі, і здатні надати студентові суттєву організаційно-методичну допомогу в підготовці роботи, її оформленні та захисті.

Основні обов'язки наукового керівника дипломної роботи:

- ✓ допомога студентові у виборі теми;
- ✓ погодження із студентом завдань на дипломну роботу та календарного плану її виконання;
- ✓ допомога студентові при написанні змісту (плану) дипломної роботи;
- ✓ надання консультацій щодо послідовності написання дипломної роботи, її змісту й обсягу, структурних частин;
- ✓ надання допомоги студенту в пошуку наукових джерел в рамках теми дипломної роботи;

- ✓ надання допомоги студенту в науковому редагуванні змісту дипломної роботи;
- ✓ орієнтація студента в наукових концепціях, напрямках та методиці дослідження обраної теми;
- ✓ спрямування студента щодо апробації результатів дипломної роботи;
- ✓ підготовка висновку на засідання кафедри про допуск дипломної роботи до захисту в ДЕК;
- ✓ підготовка письмового відгуку на дипломну роботу.

*Взірець оформлення відгуку на дипломну роботу наукового керівника
подано в Додатку 3*

Основні права наукового керівника:

- ✓ вимагати від студента дотримання чітко встановленого плану-графіку виконання дипломної роботи;
- ✓ висловлювати зауваження до змістовного наповнення дипломної роботи як в цілому, так і окремих її частин;
- ✓ при потребі повертати дипломну роботу студенту на додаткове доопрацювання;
- ✓ вимагати граматично правильної редакції тексту дипломної роботи;
- ✓ приймати рішення про відповідність, або ж невідповідність дипломної роботи вимогам, які висуваються до такого виду робіт та інформувати про це студента і завідувача кафедри, на якій

виконується робота.

Пам'ятка науковому керівнику подана в Додатку И

5. ВИБІР ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вибір теми дипломної роботи на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – одне із відповідальних завдань. Від правильності вирішення даного завдання в значній мірі залежить кінцевий успіх виконуваної роботи.

На вибір теми дослідження впливають перш за все актуальність даної проблеми, відносна наукова новизна, практична значимість та власні наукові інтереси і пошуки студента. Ознаками актуальності теми можуть бути: загальний інтерес до проблеми зі сторони суспільства та вчених-науковців; потреба виробництва (школи, ВНЗ) в практичних результатах наукової роботи тощо.

Тематика дипломних робіт повинна відповідати професійним завданням, зафіксованим в освітній програмі відповідної спеціальності, а саме 014 «Середня освіта (Історія)». Тематика дипломних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти формується викладачем відповідно до сучасних досягнень у відповідній предметній галузі та до напрямів науково-дослідної тематики кафедри, на якій вона виконується.

Тематика дипломних робіт затверджується на засіданні кафедри та щорічно переглядається і оновлюється. Тему дипломної роботи студент обирає із запропонованих тем і погоджує її з науковим керівником. Рекомендовано також передбачати теми, які у майбутньому можуть трансформуватися у теми магістерських

дипломних робіт студентів.

Вибір теми може стати результатом особистих роздумів та ідей, які виникають в процесі навчання студента. Студент має право окреслити коло власних наукових інтересів, згідно яких може бути сформована його тема дослідження, однак за умови обґрунтування доцільності її розроблення. Бакалаврська робота може бути логічним продовженням курсової роботи (або наукової студентської роботи). В такому випадку можна чекати, що виконання роботи зіграє важливу роль у професійному становленні студента.

Назва теми дипломної роботи повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. Для вибору теми студенту рекомендується вивчити літературу з проблеми, що входить до кола його наукових інтересів, зокрема ознайомитися із дослідженнями як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проаналізувати аналітичні огляди і статті у наукових фахових виданнях тощо.

Після остаточного узгодження теми дипломної роботи з науковим керівником, відбувається процедура її затвердження відповідно до встановлених вимог.

6. РОЗРОБЛЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУ НАПИСАННЯ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Після визначення теми студент із науковим керівником розробляє індивідуальний план-графік виконання дипломної роботи із зазначенням усіх етапів та офіційних термінів її виконання (календарний план написання дипломної роботи).

*Взірець оформлення календарного плану написання дипломної роботи
подано в Додатку Б*

Календарний план підписується студентом, науковим керівником та затверджується на засіданні відповідної кафедри. Календарний план складається у двох примірниках, один з яких одержує студент, другий – зберігається на кафедрі.

Зміна календарного плану виконання дипломної роботи допускається тільки за згодою наукового керівника. Над дипломною роботою студент працює під контролем наукового керівника впродовж всього навчального року.

7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Текст бакалаврської роботи повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Текст прописують дотримуючись норм чинного українського правопису, використовуючи стиль ділового мовлення. Потрібно користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, дотримуватися прийнятої наукової термінології, умовних скорочень, уникати діалектизмів, засобів художньої літератури, іншомовних запозичень (якщо вони, в свою чергу, не є предметом дослідження) тощо. Дипломна робота повинна у повному обсязі розкривати запропоновану тему.

Вимоги до технічного оформлення дипломної роботи

- ✓ Випускні роботи бакалаврів подаються до захисту у вигляді друкованого тексту, оформленого з використанням комп'ютерної техніки;
- ✓ шрифт текстового редактора – Times New Roman;
- ✓ розмір шрифту (кегель) – 14;
- ✓ шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою;
- ✓ міжрядковий інтервал 1,5;
- ✓ кількість рядків на сторінці становить 29 – 30;
- ✓ поля: зліва – не менше 25 мм; справа – не менше 10 мм; зверху і

знизу – не менше 20 мм.

- ✓ відступ першого рядка кожного абзацу 1,27 см.;
- ✓ абзац зрівняний по ширині;
- ✓ порядковий номер сторінки розміщується у правому верхньому куті;
- ✓ крапка після номеру сторінки не ставиться;
- ✓ першою сторінкою вважається титульна сторінка, на якій номер не ставиться, однак вона враховується в загальній нумерації; цифра 2 проставляється на сторінці зі змістом;
- ✓ по всьому тексту ставляться однакові лапки;
- ✓ у тексті роботи заборонено використання підкреслень;
- ✓ друкують роботу за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм.);
- ✓ робота має бути переплетена, зброшурована, при цьому, за умов об'єднання сторінок повинно забезпечуватися їх вільне перегортання.

Вимоги до обсягу дипломної роботи

Обсяг та форму бакалаврської роботи визначає випускова кафедра.

Вимоги до оформлення титульної сторінки дипломної роботи

Першою сторінкою підготовленої до захисту дипломної роботи є титульна. Незважаючи на очевидну простоту її виконання, саме там

зустрічається чимало помилок в оформленні. Треба пам'ятати, що перші сторінки (титулка і зміст) – своєрідне обличчя дипломної роботи, вони задають алгоритм для наукового керівника чи рецензента у прочитанні всієї праці. Отже, недбалість та неохайність автора на перших сторінках здатна закласти у читача відповідне ставлення для всього твору.

Титульна сторінка містить послідовно розташовані, по вертикалі, такі елементи:

1. Назва міністерства, якому підпорядкований університет. Слід звернути увагу на те, що ця назва протягом останніх років змінювалася і тепер це відомство має назву «Міністерство освіти і науки України».
2. Назва університету – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;
3. Назва структурного підрозділу (інституту / факультету);
4. Назва кафедри (через певну відстань – 3 інтервали після перших трьох елементів);
6. Вказівка на освітньо-кваліфікаційний рівень дипломної роботи (бакалавр) (через певну відстань від попереднього елемента);
7. Зазначення теми роботи (великими жирними літерами посередині).
8. Група і спеціальність студента, його прізвище та ініціали (праворуч, нижче, через певну відстань від попереднього елемента);
9. Науковий керівник (праворуч, нижче). Спочатку вказується науковий ступінь (доктор або кандидат історичних наук) та вчене

звання (професор або доцент), посада. Потім – прізвище й ініціали;

10. Рецензент (праворуч, нижче). Спочатку вказується науковий ступінь (доктор або кандидат історичних наук) та вчене звання (професор або доцент), посада. Потім – прізвище й ініціали;
11. Місто та рік захисту роботи (внизу по центру).

*Взірець оформлення титульної сторінки дипломної роботи
подано в Додатку В*

Вимоги до нумерації сторінок дипломної роботи

Нумерація сторінок дипломної роботи повинна бути наскрізною. Першою вважається титульна сторінка, яку не нумерують. На сторінці, де розміщено «ЗМІСТ» слід ставити номер сторінки – 2. Нумерацію сторінок дипломної роботи слід проставляти в верхньому правому куті.

Вимоги до оформлення розділів структурних частин дипломної роботи

Дипломна робота складається зі «ЗМІСТУ», «ПЕРЕЛІКУ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ» (у разі необхідності), «ВСТУПУ», «РОЗДІЛІВ» (у разі необхідності – «Підрозділів»), «ВИСНОВКІВ», «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКІВ» (у разі необхідності).

Кожну структурну частину роботи необхідно розпочинати з нової сторінки. Назва структурної частини наводиться посередині сторінки великими літерами, жирним шрифтом У кінці заголовків крапка не ставиться.

Вимоги до оформлення «ЗМІСТУ» дипломної роботи

Зміст. Сторінка змісту роботи розміщується після титульної сторінки. Зміст оформлюється у вигляді таблиці, де наводяться назви всіх структурних розділів і підрозділів роботи та вказується номер сторінки, на якій вони починаються,

наприклад:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	XX
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ.....	XX
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ.....	XX
2.1. Назва підрозділу.....	XX
2.2. Назва підрозділу.....	XX
РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ.....	XX
3.1. Назва підрозділу.....	XX

3.1.1. Назва структурної частини підрозділу.....	XX
3.1.2. Назва структурної частини підрозділу.....	XX
3.2. Назва підрозділу.....	XX
ВИСНОВКИ.....	XX
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	XX
ДОДАТКИ.....	XX

Основна частина роботи

Перелік умовних скорочень. Якщо в тексті дипломної роботи використані маловідомі скорочення, символи та інше, то в роботі, після сторінки зі «ЗМІСТОМ» може бути поданий «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ». Перелік друкується двома колонками: зліва наводять скорочення, а з права – їх розшифрування.

Взірець оформлення «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ»

дипломної роботи подано в Додатку Г

Вступ. Текст вступу починається з абзацу після пропущеного рядка. Вступ має містити аналіз актуальності теми дослідження, формулювання мети і завдань дослідження, визначення того, що є об'єктом і предметом дослідження, характеристику методологічної основи та проблематики дослідження, окреслення хронологічних і територіальних рамок, зазначення наукової новизни одержаних

результатів, їх теоретичної та практичної значущості, подання апробації результатів дослідження (за наявності) та наведення аргументації структури і обсягу роботи.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 – 3 сторінки.

Сутність основних структурних елементів «ВСТУПУ»

Актуальність теми дослідження – обґрунтування актуальності досліджуваної проблеми, розкриття затребуваності вивчення і вирішення пропонованої проблеми в суспільстві.

Мета дослідження – це поставлена кінцева ціль, запланований кінцевий результат, на який спрямоване все дослідження. Формулюючи мету, не слід писати «Вивчення...», «Дослідження...», оскільки ці слова відображають засіб досягнення мети, а не саму мету. Змістовна точність і лаконічність є головними вимогами до формулювання мети.

Завдання дослідження – це деталізований перелік дій, які повинні бути проведені в ході наукового дослідження з метою реалізації його мети. Дослідницькі завдання мають включати як теоретичний, так і практичний аспекти роботи, чітко прописувати, що має бути зроблено.

Об'єкт дослідження – явище або процес, що породжує проблемну ситуацію та є обраним для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта: це певна частина чи аспект об'єкта, що безпосередньо досліджуються. Саме предмет дослідження визначає тему роботи.

Методологічна основа дослідження – це науковий фундамент, з позиції якого дається пояснення основних наукових явищ і розкриваються їх закономірності. До методологічної основи дослідження відносять перелік методів та методик і конкретних результатів, отриманих завдяки їх застосуванню. Усі дослідницькі методи можна розподілити на: теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення тощо) та методи збору емпіричної інформації (вторинний аналіз статистичної інформації, опитування (анкетування / інтерв'ю), спостереження, експеримент тощо). Від цих двох груп наукових методів слід відрізнити методи обробки наукових даних (якісні і кількісні, серед останніх – спеціальні методи математичної статистики).

Обґрунтований вибір методів спирається передусім на розуміння специфіки об'єкта і предмета дослідження, а конкретні методики визначаються поставленими задачами й умовами проведення дослідження. Дослідницька методика може бути як структурною частиною вступу так і предметом окремого підрозділу роботи

Проблематика дослідження спрямована на короткий аналіз і характеристику основи джерельної бази дипломної роботи та розкриття стану наукової розробки пропонованої теми. Аналіз джерельної бази, історії дослідження проблеми (історіографії) може бути як структурною частиною вступу, так і предметом окремого розділу дипломної роботи.

Хронологічні рамки дослідження визначаються тематикою дипломної роботи і окреслюють відрізок часу, який дає уявлення про період, про який пишеться в роботі. Існує верхня та нижня межа дослідження, кожна з них обґрунтовується відповідно до мети дослідження.

Територіальні межі дослідження визначають територію, яка вивчається в дипломній роботі.

Наукова новизна одержаних результатів – висвітлення особистого внеску автора в розробку даної проблематики. Наявність наукової новизни дає автору право на використання поняття «вперше» при характеристиці одержаних результатів і проведеного дослідження в цілому. Поняття «вперше» означає, що подібних результатів не було до їх публікації, або ж вони доповнені, поглиблені, розширені тощо.

Теоретична та практична значущість результатів дослідження становить собою відомості про використання результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання; Опис того як і в чому можуть застосовуватися отримані результати (відомості про впровадження результатів досліджень на практиці слід наводити із зазначенням організацій, установ, в стінах яких може бути здійснено таке впровадження).

Апробація результатів дослідження – перевірка на практиці отриманих результатів дослідження обраної теми та теоретично побудованих методів. Апробація прописується за наявності наукових публікацій. Наприклад, якщо студент вивчаючи тему дипломної роботи брав участь у виступах під час проведення наукових конференцій, семінарів та має цьому підтвердження (опубліковані статті, тези, програму конференції), то є обов'язковим висвітлення в вступі апробації результатів дипломної роботи. Так, слід зазначити загальну кількість конференцій, їх назву, рік та місце проведення, а також вказати загальну кількість публікацій із теми, що досліджується. Апробація результатів дослідження студента підтверджується копіями

опублікованих статей, розділів, або підрозділів у монографіях, тез виступів на конференціях, сертифікатами учасника науково-практичних конференцій тощо.

Структура та обсяг бакалаврської роботи містить у собі відомості про основний і загальний обсяг тексту у сторінках, загальну кількість використаних джерел і інформацію про додатки.

*Взірець переліку структурних частин «ВСТУПУ»
дипломної роботи подано в Додатку Д*

Вимоги до оформлення розділів дипломної роботи

Кожен розділ розпочинається з нової сторінки в незалежності від того скільки вільного місця залишилося на попередній сторінці. По центру сторінки ставиться номер розділу, нижче великими жирними літерами прописується назва розділу, без крапки вкінці. Між назвою розділу і подальшим текстом розділу слід проставляти два міжрядкові інтервали,

наприклад:

РОЗДІЛ 1 НАЗВА РОЗДІЛУ

Текст розділу розпочинається з абзацу після двох пропущених

рядків.....
.....
.....

В разі необхідності розділи розбиваються на підрозділи. Вони нумеруються та мають свою назву. Заголовки структурних підрозділів кожного розділу пишуться малими літерами з першої великої літери із вирівнюванням тексту по ширині. У кінці назви підрозділу крапка не ставиться.

Номер підрозділу складається із двох цифр: з номера розділу та порядкового номера власне самого підрозділу. Номер та назва підрозділу друкуються жирним шрифтом текстового редактора – Times New Roman; розмір (кегель) – 14.

наприклад:

1.1. Назва підрозділу

Текст підрозділу.....
.....
.....

1.2. Назва підрозділу

Текст підрозділу.....
.....

.....

Підрозділи в разі необхідності поділяються на більш дрібні структурні одиниці. Вони нумеруються, їх номер складається з номера розділу, номера підрозділу та порядкового номера самої структурної одиниці. Їх назва (після якої ставимо крапку) наводиться з абзацу без пропуску рядка і друкується курсивом. Після назви структурної одиниці підрозділу, в тому ж рядку друкується її текст.

наприклад:

1.1.1. Назва структурної одиниці підрозділу. Текст структурної одиниці підрозділу

.....

.....

1.1.2. Назва структурної одиниці підрозділу. Текст структурної одиниці підрозділу

.....

.....

Кожен розділ (в разі необхідності – й підрозділ) має закінчуватися висновками, які логічно підсумовують розгляд матеріалу в кожному розділі та в цілому узгоджуються з перспективною метою роботи.

Оформлення цитат та посилань у тексті дипломної роботи

У своїх наукових роботах студенти обов'язково мають подавати посилання на літературу, джерела та матеріали, на основі яких написана їхня робота. Такі посилання дають змогу відшукати джерело і перевірити достовірність відомостей про цитування, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг тощо.

Варто робити посилання на останні (нові) видання публікацій, досліджень, використовувати найновіші статистичні та аналітичні дані.

Цитата – це уривок з наукового чи іншого твору в його автентичному формулюванні, який подається з обов'язковим посиланням на його автора та джерело цитування. Цитати використовуються з метою кращого розкриття певної ідеї, для підкріплення аргументації, ілюстрації поглядів інших авторів тощо.

Цитати слід оформляти за принципом прямої мови. На початку та вкінці цитати ставляться лапки. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці).

Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати 1 – 2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці

роботи, як правило, не повинна перевищувати 2 – 3. Не потрібно подавати цитати у висновках.

Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело. Після цитати (текст якої береться в лапки) проставляються квадратні дужки, в яких вказується номер позиції джерела (номер у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ») та номер сторінки джерела, з якої запозичена власне сама цитата,

наприклад:

«Текст цитати»..... [38, с. 152].
Текст наступного речення.....
.....
.....

Якщо студент посилається не на прямий текст, а наводить узагальнену думку автора, то висловлювання не береться у лапки,

наприклад:

Текст	узагальненої	думки	автора
.....
..... [38, с. 152].
Текст наступного речення.....
.....

.....

Якщо доцільним є посилення відразу на декілька робіт різних авторів, то в переліку посилення вони подаються в зростаючій послідовності цифри (від більшої до меншої), або в порядку, який вважає доцільним автор роботи (по важливості) і відокремлюються крапкою з комою,

наприклад:

Текст речення.....
..... [3, с. 152; 44, с. 74 – 75; 53, с. 21]. Текст наступного речення.....
.....
.....

Якщо студент просто зазначає монографію або статтю, без виділення певної їхньої частини, фрагменту чи сторінки, то у квадратних дужках вказується лише номер їх позиції у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» без зазначення конкретної сторінки,

наприклад:

Текст речення.....
.....
[9].

Текст наступного речення.....

.....

Крапка наприкінці речення ставиться не перед квадратними дужками, а після них,

наприклад:

[74, с. 91].

Якщо вкінці речення не зазначене посилання, то це вказує на те, що текст є виключно авторським, тобто написаний самим студентом. Слід постійно стежити за тим, щоб авторська думка не змішувалась у тексті із цитованою.

Перефразовуючи, узагальнюючи чи цитуючи праці інших авторів, передусім слід мати на меті висловлення власної позиції. Найголовніше, що при цьому необхідно пам'ятати, що авторська наукова робота повинна бути передусім авторською, представляти основні підходи, погляди, думки самого автора.

Таким чином, доцільним є використання чужих текстів для того, щоб підтвердити власну думку, проілюструвати авторську позицію, протиставити її іншій думці, чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів тощо.

Вимоги до оформлення «ВИСНОВКІВ» дипломної роботи

Заключна частина роботи має бути спрямована на висвітлення основних результатів, отриманих в ході роботи над темою. Основною ціллю даного структурного елементу є розв'язання основних завдань дослідження, які були сформульовані у вступі. Для цього слід підсумувати попередні висновки, зроблені наприкінці кожного розділу роботи та розглянути їх у світлі загальної мети дослідження.

Оскільки саме тут в акумульованому вигляді висвітлюються основні здобутки автора дипломної роботи в обраному напрямку дослідження, то у висновковій частині роботи слід уникати історіографічних нарисів та полеміки з іншими авторами.

Для бакалаврів доцільним вважається окреслення особистого внеску автора в розробку проблеми та наукової новизни отриманих результатів.

Вимоги до оформлення «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» дипломної роботи

Важливою складовою частиною кожної бакалаврської роботи є «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», який розташовується наприкінці роботи після висновків, перед додатками та не входить до загальної кількості обсягу дипломної роботи.

Накопичені під час написання дипломної роботи бібліографічні описи усіх вивчених джерел і літератури слід ретельно систематизувати й розташувати в алфавітному порядку прізвищ

перших авторів або заголовків (назв книг).

Використані джерела у «СПИСКУ» поділяють, як правило, на «Джерела» та «Літературу».

В свою чергу «Джерела»: можуть поділитися на «Архівні матеріали» та «Опубліковані джерела». А «Опубліковані джерела» можуть також бути розподілені на: «Документи і матеріали» «Наративні джерела» (оповідні: мемуари, щоденники, листування і т. ін.); «Преса» тощо.

Послідовність розміщення цих груп джерел між собою у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» прописується в алфавітному порядку.

Використану у дипломній роботі «Літературу» розташовують після джерел і, як правило, не підрозділяють на окремі структурні елементи. Опис кожної роботи починається з нового рядка. Кожна позиція розміщується за алфавітним порядком і нумерується.

Нумерація всього «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» є однією (наскрізною) – від початку до кінця.

Також потрібно розпочинати «СПИСОК» з літератури кириличного алфавіту, а потім – з літератури інших алфавітів (англійського, німецького, польського і ін.).

У «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» подають повні бібліографічні дані про джерело, які містять: інформацію про автора (прізвище та ініціали), назву роботи, місце видання, назву видавництва, рік видання та повну кількість сторінок (або ж – з якої по яку сторінку, якщо мова йде про частину видання).

Прізвище автора слід вказувати у називному відмінку. Якщо

книга написана двома і більше авторами, то їх прізвища та ініціали вказують у тій же послідовності, в якій вони надруковані в книзі. Назва книги наводиться у тому вигляді, в якому вона міститься на титульному листі. Найменування місця видання необхідно давати повністю в називному відмінку.

*Взірець прикладів оформлення бібліографічного опису
використаних джерел подано в Додатку Е*

Вимоги до оформлення «ДОДАТКІВ» дипломної роботи

Додатки до дипломної роботи розміщують у кінці роботи після «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», їх необхідно оформляти як продовження дипломної роботи. Це можуть бути ілюстрації, карти, графіки, окремі рідкісні й найбільш важливі документи, фотодокументи тощо.

На початку розміщення всіх додатків, вверху сторінки по центру, великими літерами, жирним шрифтом прописується слово «ДОДАТКИ». Нижче, в правому верхньому куті пишеться слово «Додаток» і поряд велика літера, що позначає його (Додаток А, Додаток Б, Додаток В і т. д.).

Нижче, по центру малими літерами з першої великої літери, жирним шрифтом подається назва додатку (без крапки вкінці), після якої розміщується сам додаток,

наприклад:

ДОДАТКИ

Додаток А

Соборна Україна. Історична карта

Взірець оформлення «ДОДАТКІВ» до дипломної роботи

подано в Додатку Ж

Не використовуються для позначення додатків такі літери української абетки, як: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Кожен додаток позначається окремо і розміщується на окремій сторінці. Нумерація сторінок з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок тексту всієї дипломної роботи.

Якщо додатки є результатом наукової творчості автора дипломної роботи, визначають наукову новизну дослідження та особистий внесок автора в розробку даної проблеми, то вони входять до загального обсягу роботи.

У випадку, якщо ілюстративний та статистичний матеріал, наведений у додатках, запозичений з інших наукових джерел, додатки мають супроводжуватися переліком посилань на джерело із зазначенням сторінки.

За наявності додатків різного роду (таблиць, рисунків, карт тощо) вони групуються таким чином, щоб найповніше ілюструвати проблему, що розглядається. В такому випадку доцільним є створення переліку додатків із зазначенням сторінок, на яких вони розміщуються. Тоді додатки нумеруються у порядку їх розміщення.

Додатки мають бути узгоджені з основним текстом роботи.

8. ТИПОВІ НЕДОЛІКИ ТА ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- ✓ Автор не проявив самостійності, робота становить собою компіляцію або плагіат.
- ✓ Текст бакалаврської роботи не відповідає змісту або не розкриває тему повністю.
- ✓ Сформульовані розділи (підрозділи) не стан дослідження предмета.
- ✓ Мета дослідження не пов'язана з пропонованою проблемою, сформульована абстрактно і не виявляє специфіки об'єкта і предмета дослідження.
- ✓ Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури з теми дослідження.
- ✓ Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відображає рівня досліджуваності пропонованої проблеми.
- ✓ Кінцевий результат дипломної роботи не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.
- ✓ У роботі бракує посилань на першоджерела або цитати не відповідають бібліографічному покажчику.
- ✓ Бібліографічний опис джерел у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» наведено довільно, без дотримання вимог державного

стандарту.

- ✓ Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.
- ✓ Обсяг та оформлення дипломної роботи не відповідають вимогам.
- ✓ Дипломна робота виконана неохайно, із граматичними помилками.

9. КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Безпосередній контроль за підготовкою дипломної роботи здійснює науковий керівник відповідно до заздалегідь затвердженого календарного плану. Щотижнево науковий керівник оцінює відсоток виконання студентом його дипломної та надає відповідні рекомендації щодо подальшої роботи.

Інформація наукових керівників про хід виконання студентами дипломних робіт заслуховується на засіданнях кафедри двічі впродовж навчального року – у січні та квітні. При цьому визначається спроможність студента справитися з роботою та труднощами, які у нього виникли, та необхідність вживання заходів щодо їхнього подолання.

Кафедра має право не пізніше як за 20 днів до початку підсумкової атестації рекомендувати відсторонення студента від виконання роботи, якщо вона не буде виконана вчасно з причин його неорганізованості чи недисциплінованості, що обов'язково фіксується в рішенні кафедри. Це є підставою для порушення клопотання про відрахування студента за невиконання навчального плану.

10. АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вимоги до апробації результатів дослідження

Результати проведеного студентом бакалаврського дослідження повинні бути апробовані (оприлюднені, доведені до широкого загалу).

Апробація результатів дослідження може здійснюватися через:

- ✓ використання пропозицій дослідника у практичній діяльності організації та установи (ВНЗ, школа);
- ✓ підготовку і публікацію результатів дослідження в науковій статті;
- ✓ підготовку студентом тез наукової доповіді по результатах дослідження та виступ із нею на науково-практичних конференціях та семінарах.

Приклади використання організаціями та установами пропозицій дослідника:

- ✓ використання результатів дослідження та пропозицій студента при підготовці викладачем окремих лекцій, практичних занять, наглядного та інформаційного забезпечення, методики викладання певної дисципліни, зокрема у школах;

- ✓ використання результатів дослідження та пропозицій студента наступним поколінням студентів та учнями при організації їх практичної дослідницької роботи (наприклад написання історичних розвідок, розробка нових туристичних маршрутів, проведення історичних досліджень з використанням архівних документів, проведення археологічних розкопок, опитування населення тощо);

Результати такої апробації повинні бути підтверджені довідками відповідних організацій та установ.

Порядок оформлення наукової статті студента

Стаття в стислому вигляді повинна містити ті ж елементи, що і бакалаврська, або інша наукова робота, з дотриманням правил рубрикації, викладу матеріалу, оформлення таблиць, рисунків тощо.

Структура наукової статті в наведеній послідовності:

- ✓ УДК;
- ✓ прізвище та ініціали автора, науковий ступінь та вчене звання (якщо вони є), посада, місце роботи або навчання автора;
- ✓ анотації та ключові слова двома мовами (українською, англійською), обсяг анотації не менше 500 знаків, ключових слів 5 – 7;
- ✓ обсяг статті – 6 – 10 повних аркушів;

Стаття повинна відповідати вимогам Атестаційної колегії МОН України, які висуваються до фахових видань та публікацій і обов'язково містити такі структурні елементи, як:

- ✓ вступ (постановка наукової проблеми та її значення);
- ✓ аналіз останніх досліджень (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї теми і на які опирається автор та виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття). Необхідно вказати прізвище авторів та зазначити проблеми, які вони досліджували;
- ✓ визначення мети та завдань дослідження – 5 – 10 рядків (формулюється мета статті та визначаються завдання, які дозволяють її досягти). Мета – це конкретно те чого ми хочемо досягти в процесі дослідження теми статті. Завдання – розкривають, те що автор планує висвітлити в окремих частинах статті для досягнення мети (наприклад: вивчення теоретичних концепцій щодо досліджуваної проблеми; аналіз предмета дослідження; розроблення пропозицій та заходів для вирішення виявлених проблем);
- ✓ основний матеріал та обґрунтування результатів дослідження – (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів);
- ✓ висновки – (чіткі, але ґрунтовні висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок питання, що вивчається);
- ✓ список використаних джерел. Оформлення списку використаних

джерел здійснюється відповідно до вимог МОН України. У списку зазначаються тільки ті джерела на які є посилення в тексті.

Конкретні вимоги до оформлення статей (полів, шрифтів, абзаців, інтервалів та ін.) зазначаються у вимогах конкретного видання.

Вимоги до оформлення статей, які приймаються до друку у збірнику «Еврика» за підсумками щорічної звітної наукової конференції студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» розміщені на сайті університету.

Порядок оформлення тез виступу студента на науковій конференції

Методика підготовки тез доповіді на науково-практичну конференцію аналогічна підготовці статей, однак має деякі відмінності.

Отже, тези доповідей також повинні містити структурні елементи, які передбачені для основного тексту статей (без УДК, анотацій, ключових слів та списку використаних джерел. Хоча при друкуванні тез окремі видання можуть вимагати наявності цих елементів). При цьому слід враховувати, що, як правило, виступи на конференції супроводжуються демонстрацією слайдів, які виступаючий повинен прокоментувати.

Крім того, доповідач повинен бути готовий відповісти на

запитання інших учасників конференції.

Участь в конференції підтверджується сертифікатом учасника, публікацією тез виступу, або статті, підготовленої за результатом виступу на конференції.

11. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Попередній захист дипломної роботи

Дипломна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проходить попередній захист на засіданні відповідної кафедри за встановленим графіком, але не пізніше як за місяць до початку підсумкової атестації.

Попереднім захистом дипломної роботи може вважатися (за рішенням кафедри) виступ та участь студента у наукових конференціях – університетських, міжуніверситетських, всеукраїнських тощо.

На попередній захист студент повинен подати віддрукований та перевірений науковим керівником текст роботи.

Попередній захист проводиться на засіданні кафедри за обов'язкової присутності завідувача кафедри та наукового керівника і передбачає такі процедурні етапи:

- ✓ виступ автора дипломної роботи з повідомленням про основні положення роботи;
- ✓ розгорнуті відповіді студента на запитання членів кафедри щодо змісту й суті роботи;
- ✓ виступ наукового керівника про якість виконання роботи, про

можливість допуску роботи до захисту під час засідання ДЕК.

Опісля, кафедра робить висновки про готовність роботи до захисту на засідання ДЕК, встановлює час роботи на доопрацювання та термін подачі роботи (оформленої згідно з вимогами) на кафедру.

12. ПЕРЕВІРКА НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Порядок розгляду фактів академічного плагіату та інших видів порушень академічної доброчесності здійснюється на основі та у відповідності до «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».

Дипломна робота студента має виконуватися із застосуванням загальних засад і правил наукової етики та академічної доброчесності.

При виконанні дипломної роботи студент зобов'язаний:

- ✓ з повагою ставитися до авторських прав інших осіб, дослідження яких він використав при виконанні своєї дипломної роботи;
- ✓ коректно застосовувати інформацію з інших джерел шляхом здійснення належного цитування;
- ✓ не допускати проявів академічної недоброчесності, серед яких: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація тощо.

Дипломна робота, в якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, не допускається до захисту і повертається студенту на доопрацювання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та / або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності (п. 3.3. «Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»»).

Академічним плагіатом вважається оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.

Серед інших видів порушень академічної доброчесності, окрім академічного плагіату, є:

- ✓ самоплагіат – оприлюднення власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- ✓ фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі;
- ✓ фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу.

Для уникнення академічного плагіату при написанні дипломної роботи студент повинен обов'язково робити посилання на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали, або окремі дані.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на

автора та джерело, дипломна робота рішенням кафедри знімається з розгляду.

Перевірці на плагіат підлягає основна частина роботи (без списку використаних джерел та додатків) в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf.

Кожен структурний підрозділ рішенням вченої ради факультету / інституту затверджує відсотки унікальності дипломної роботи.

Перевірку на плагіат забезпечує одноразово і безкоштовно ректорат університету. Випускові кафедри забезпечуються при цьому демоверсіями ліцензійної програми на антиплагіат.

Науковий керівник та студент попередньо повинні бути ознайомлені з встановленими показниками щодо оригінальності тексту.

Відповідальність, у випадку встановлення факту академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, лежить на авторів роботи.

Результати перевірки на академічний плагіат повинні бути обговорені на засіданні кафедри. Перевірка на плагіат повинна бути здійснена не пізніше, як за місяць до захисту роботи, включаючи і сам час перевірки. Термін перевірки не повинен перевищувати десяти днів.

Процедура перевірки на плагіат та її наслідки регулюються «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»».

13. РЕЦЕНЗУВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рецензія на дипломну роботу є необхідним елементом творчих дебатів на захисті роботи, гарантією чіткого виконання встановлених вимог до неї. Від ретельності роботи рецензента, аргументованості й повноти його висновків, залежить оцінка за дипломну роботу на засіданнях ДЕК.

Критичний підхід до дипломного дослідження – це головний критерій високого професіоналізму рецензента та необхідна умова належної конструктивної дискусії під час захисту роботи.

Рецензія на дипломну роботу подається на кафедру не пізніше, ніж за 5 днів до захисту роботи в ДЕК. Рецензування дипломних робіт проводять викладачі, які є фахівцями з певної спеціальності. Рецензента затверджує завідувач кафедри.

Рецензентом на дипломну роботу може бути внутрішньою (надається науковим чи науково-педагогічним працівником, який працює у закладі вищої освіти, де виконувалася робота) або зовнішньою (надається фахівцем з даної спеціальності, який не працює у закладі вищої освіти, де виконувалася дипломна робота).

Письмова рецензія має бути об'єктивною, відображати як позитивні, так і негативні сторони роботи й містити рекомендовану оцінку (згідно прийнятої шкали оцінювання знань студентів).

Пам'ятка рецензентів подана в Додатку Л

Особливу увагу в рецензії рецензент повинен звернути на:

- ✓ актуальність теми;
- ✓ достовірність результатів і обґрунтованість висновків автора;
- ✓ стиль викладу й оформлення роботи;
- ✓ вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань;
- ✓ наявність у роботі особистих пропозицій і рекомендацій, їх перспективність, практична значущість;
- ✓ недоліки та негативні сторони роботи.

Студент має право заздалегідь ознайомитися із текстом рецензії. Варто зауважити, що негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Взірець оформлення рецензії на дипломну роботу на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти подано в Додатку К

14. ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії.

Процедура захисту дипломної роботи складається з:

- ✓ представлення головою ДЕК студента, теми його дослідження та оголошення наукового керівника;
- ✓ доповіді студента;
- ✓ відповіді на запитання голови і членів ДЕК, присутніх на захисті;
- ✓ оголошення головою ДЕК змісту рецензії;
- ✓ відповідей студента на зауваження рецензента;
- ✓ виступу наукового керівника;
- ✓ обговорення членами ДЕК оцінки, яке відбувається на закритому засіданні відкритим голосуванням;
- ✓ оголошення оцінок.

Студент має уміло розрахувати час своєї доповіді так, щоб продемонструвати обізнаність всіх елементів презентації своєї праці. Дипломникові(ці) у вступному слові протягом 5 – 10 хвилин потрібно сформулювати: актуальність теми; об'єкт і предмет дослідження; мету та завдання дослідження; охарактеризувати вивчені джерела;

дати оцінку стану вивчення проблеми в історіографії; розкрити структуру роботи; аргументовано озвучити висновки, до яких він дійшов внаслідок свого дослідження.

Виступ студента має бути стислим, конкретним, з використанням мультимедійної презентації, головним призначенням якої є детальне та наочне ілюстрування тих чи інших тверджень автора, тому необхідно вчасно посилатися на відповідні слайди, акцентувати на них увагу членів комісії та присутніх.

Завершуючи доповідь, студент має відзначити, які авторські розробки та висновки впроваджені або намічені до впровадження, де доцільно, на його думку, застосувати результати дослідження.

З метою визначення рівня спеціальної підготовки та ерудиції дипломника(ці), члени ДЕК ставлять випускнику запитання. Запитання під час захисту дипломної роботи ставлять окрім членів ДЕК і інші бажаючі присутні (захист є публічним / відкритим). Дипломникові(ці) необхідно підготуватися до відповідей на запитання щодо змісту своєї роботи.

Після відповідей на запитання слово надається рецензенту або зачитується його рецензія. На зауваження рецензента студент повинен дати аргументовану відповідь. Після цього слово надається науковому керівникові для характеристики й оцінки роботи студента.

Після виступу керівника, рецензента (пам'ятки керівникові та рецензентові подано в Додатку К та Додатку М відповідно) і всіх бажаючих взяти участь у обговоренні роботи, дипломник у заключному слові висловлює своє ставлення до зауважень стосовно його роботи, обґрунтовує і захищає положення і висновки, які

містяться в ній. Для цього необхідно заздалегідь ознайомитися з відгуком керівника та зауваженнями рецензента.

Захист у Державній екзаменаційній комісії показує, в якій мірі дипломник оволодів матеріалами зазначеної проблеми, свідчить про рівень його професійної підготовки в цілому.

Під час захисту ведеться протокол засідання ДЕК. Окремо відзначається думка членів ДЕК про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора.

Загальний час захисту не повинен перевищувати 30 хвилин у середньому на одного студента.

15. ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Оцінка дипломної роботи визначається на закритому засіданні Державної екзаменаційної комісії відкритим голосуванням.

При визначенні оцінки дипломної роботи приймається до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студента, оцінюється якість поданої ним роботи в цілому та загальний рівень професійної підготовки, яку дипломник виявив під час захисту. При визначенні оцінки роботи повинна бути врахована думка рецензента, виступ студента під час захисту своєї роботи, відповіді на зауваження рецензента та відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії.

Державна екзаменаційна комісія приймає мотивоване рішення по кожному студенту про присвоєння кваліфікаційного рівня «бакалавр».

У процесі визначення оцінки враховується:

1. змістові аспекти роботи:

- ✓ актуальність обраної теми дослідження;
- ✓ відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням, висновків – завданням;
- ✓ рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ✓ спрямованість роботи на розробку реальних практичних

рекомендацій;

- ✓ наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- ✓ ступінь самостійності проведення дослідження;
- ✓ мова і стиль дипломної роботи;
- ✓ загальне оформлення;

2. якість захисту роботи:

- ✓ уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;
- ✓ здатність аргументовано представляти свою позицію, думки, погляди;
- ✓ загальний рівень підготовки студента;
- ✓ володіння культурою презентації.

Критерії оцінювання дипломної роботи:

Результати захисту дипломної роботи оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»); системи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (100-бальна шкала).

Оцінка «відмінно» – «А»: дипломна робота виконана на високому рівні, містить елементи наукової новизни, має практичне значення; доповідь логічна і стисла, проголошена вільно; відгук і

рецензії позитивні, відповіді на запитання членів ДЕК правильні і стислі.

Оцінка «добре» – «В, С»: тема дипломної роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки: структура не повністю відображає зміст; присутня невідповідність завдань та висновків; мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку; доповідь логічна, проголошена вільно; відповіді на запитання членів ДЕК в основному правильні; оформлення роботи в межах поставлених вимог.

Оцінка «задовільно» – «D, E»: тема дипломної роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи; наукова полеміка відсутня; добір інформаційних матеріалів (таблиці, схеми) не завжди доцільний; пропозиції обґрунтовані непереконливо; рецензії і відгук містять окремі зауваження; не всі відповіді на запитання членів ДЕК правильні або повні; є зауваження щодо оформлення дипломної роботи.

Оцінка «незадовільно» – «FX»: Нечітко сформульована мета дипломної роботи; відсутній критичний огляд наукових джерел, а їх аналіз виконаний поверхнево; розділи не пов'язані між собою; переважає описовість тексту; оформлення роботи не відповідає встановленим вимогам; відповіді на запитання членів ДЕК неточні або неповні.

Рішення Державної екзаменаційної комісії щодо оцінки знань, виявлених при підготовці та захисті дипломної роботи, а також присвоєння випускникові кваліфікації «бакалавра» та видачі йому державного документа про освіту приймається Державною

екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови ДЕК є вирішальним.

У випадку, коли захист дипломної роботи визнається незадовільним, державна экзаменаційна комісія встановлює, чи може слухач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою навчального закладу.

Оцінки захисту дипломних робіт оголошуються у день їх захисту опісля оформлення відповідного протоколу засідання ДЕК.

Повторний захист дипломних робіт з метою підвищення оцінки не дозволяється.

У випадках, коли захист дипломної роботи не відповідає вимогам рівня підсумкової атестації, экзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що студент є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. У такому випадку экзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою навчального закладу.

Повторний захист дипломної роботи дозволяється впродовж трьох років після закінчення вищого закладу освіти, але не раніше, ніж під час наступної підсумкової атестації.

Студент, який отримав незадовільну оцінку за дипломну роботу, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Засідання ДЕК протоколюється, вносяться оцінки, одержані при захисті дипломної роботи, особливі думки і зауваження членів комісії. Протокол підписують голова та члени Екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні.

Після закінчення роботи ДЕК голова комісії складає звіт, у якому дається аналіз рівня підготовки випускників зі спеціальності, якість виконання дипломних робіт, відповідність тематики та змісту робіт сучасним вимогам, характеристика знань студентів, виявлених під час захисту, недоліки у підготовці з окремих питань, висловлюються рекомендації щодо поліпшення навчального процесу.

Загальні підсумки роботи ДЕК обговорюються на засіданні Вченої ради факультету / інституту.

16. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рукопис дипломної роботи та її електронна версія, передана у десятиденний термін після захисту відповідно до акту передачі, зберігається у Науковій бібліотеці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України № 1556-VII «Про вищу освіту» від 01.07.2014 Державна служба якості освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України № 2145-VIII «Про освіту» від 05.09.2017. Державна служба якості освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ухвалений Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року (зі змінами від 29 листопада 2017 року, протокол засідання Вченої ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» № 11). URL : [https://ppor.pnu.edu.ua/ кодекс-честі/](https://ppor.pnu.edu.ua/кодекс-честі/)
4. Методичні рекомендації до написання та захисту дипломної роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Схвалено на засіданні Науково-методичної ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 14 червня 2018 р. (протокол № 7) (із внесеними змінами на засіданні Вченої ради університету від 26 червня 2020 р., протокол № 6. URL : https://nmv.pnu.edu.ua/wp%20content/uploads/sites/118/2021/04/bakalavrski_robotu.pdf
5. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та

науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника / Комісія з питань етики та академічної доброчесності. URL : <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки. Міністерство освіти і науки. 15 квітня 2022 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

ДОДАТКИ

Додаток А

Взірець оформлення індивідуального завдання

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут, факультет _____

Кафедра _____

Освітній рівень _____

(шифр і назва) _____

Затверджено на засіданні
кафедри _____

Протокол № від _____

Завідувач кафедри _____

(підпис)
(прізвище, ініціали)

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи _____

Керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Перелік питань, які потрібно розробити _____

Дата видачі завдання _____

Календарний план написання дипломної роботи

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вивчення наукової літератури, аналіз джерел з досліджуваної проблематики	вересень	
2	Формулювання об'єкту, предмету, мети і завдань дослідження, методів дослідження	жовтень	
3	Написання теоретичної частини (першого і другого розділів)	листопад – грудень	
5	Написання теоретичної частини (третього і четвертого розділів)	січень – лютий	
6	Завершення дипломної роботи, написання висновків, розробка практичних рекомендацій упорядкування списку використаних джерел, додатків.	березень – квітень	
7	Підготовка до захисту дипломної роботи, перевірка роботи на плагіат, передача роботи на рецензування та на кафедру.	травень	
8	Публічний захист роботи у державній екзаменаційній комісії	червень	

Студент

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Взірець оформлення титульної сторінки дипломної роботи

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника**

(назва інституту, факультету)

(повна назва кафедри)

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему _____

Виконав (ла): студент (ка) _____ курсу,
спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

(прізвище та ініціали студента)

Керівник:

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 20__ рік

**Взірець оформлення переліку умовних скорочень
дипломної роботи**

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АН УРСР – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
- ІІ АН УРСР – Інститут історії Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
- КДБ – Комітет державної безпеки
- КПРС – Комуністична партія Радянського Союзу
- КПУ – Комуністична партія України
- ЛКСМУ – Ленінський Комуністичний Союз Молоді України
- РЕІУ – Радянська енциклопедія історії України
- СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
- ЦК КПРС – Центральний комітет Комуністичної партії Радянського Союзу

Перелік структурних частин вступу дипломної роботи

ВСТУП

Актуальність теми дослідження.

Мета дослідження.

Завдання дослідження.

Об'єкт дослідження.

Предмет дослідження.

Методологічна основа дослідження.

Проблематика дослідження.

Хронологічні рамки дослідження.

Територіальні межі дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів.

Теоретична та практична значущість результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження.

Структура та обсяг роботи.

**Взірець прикладів оформлення бібліографічного опису
використаних джерел
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ
8302:2015
«Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання»**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p align="center">Книги:</p> <p align="center">один автор</p>	<p>1. Білокінь С. Клуб творчої молоді «Сучасник» (1960 – 1965). Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 63 с.</p> <p>2. Бондарчук П. М. Релігійна свідомість віруючих УРСР (1940 – 1980-і роки): повсякденні прояви, трансформації. Київ : Інститут історії України НАНУ, 2012. 322 с.</p>
<p align="center">два автори</p>	<p>1. Андрухів І., Кам'янський П. Історія релігійного життя в Галичині та Прикарпатті: історико-правовий аналіз. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. 362 с.</p> <p>2. Бажан О., Данилюк Ю. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. ХХ ст.). Київ : Рідний край, 2000. 616 с.</p> <p>3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посібник Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с.</p>

три автори	1. Андрущенко В., Губерський В., Михальченко М. <i>Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз.</i> Київ : Знання України, 2002. 580 с.
чотири автори	1. <i>Інновації : навч. посіб. /</i> Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с.
Автор(и) та редактор(и)	1. Пустовіт Т. П. <i>Полтавщина у період відбудови та хрущовської «відлиги» (1946 – 1964 рр.). Полтавщина: влада на історичних паралелях /</i> ред. кол.: Г. П. Білоус, Ю. З. Данилюк, Г. Г. Журавель та ін. Полтава : АСМІ, 2005. С. 181 – 219. 2. <i>Релігійна політика в Україні у 1960 – 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин /</i> П. Бондарчук, В. Даниленко, В. Крупина, О. Кубальський; відп. ред. В. Даниленко. Київ : Інститут історії України НАН України, 2010. 210 с.
Редактор(и)	1. <i>Митці Рівненщини : енциклопедичний довідник /</i> ред. Г. Дем'янчук, М. Підліпний. Рівне : Ліста, 1997. 366 с. 2. «На шаблях сидіти жорстко...». <i>Листування Горської Алли та Заливахи Опанаса. Алла Горська: Червона тінь калини: листи, спогади, статті /</i> ред. та упоряд. О. Зарецький, М. Маричевський. Київ : Спалах ЛТД, 1996. С. 51 – 52.
Упорядник(и) / укладач(і)	1. Алла Горська. <i>Червона тінь калини: листи, спогади, статті /</i> ред. та упоряд. О. Зарецький, М. Маричевський. Київ : Спалах ЛТД, 1996. 240 с. 2. Денисюк І. <i>Проти рожна перти... Комаринець Теофіль: людина, вчений, політик. Спогади /</i> упоряд. О. Комаринець. Львів :

	<p>Каменяр, 1999. С. 55 – 56.</p> <p>3. Доброокий: спогади про Івана Світличного / упоряд. Л. Світлична, Н. Світлична. Київ : Час, 1998. 572 с.</p> <p>4. Із спогадів П. Шелеста про одне засідання Політбюро ЦК КПРС. <i>Історія України : Документи. Матеріали</i> / уклад., комент. В. Ю. Короля. Київ : Академія, 2001. С. 410 – 411.</p>
<p>Без автора</p>	<p>1. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапко. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с.</p> <p>2. Насправді було так: Інтерв'ю Юрія Зайцева з Іваном Дзюбою / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; відповідальний за випуск Ю. Сливка; вступна стаття Ю. Зайцева. Львів, 2002. 76 с.</p> <p>3. Одержимість: Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ігорем Калинцем / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; вступна стаття Ю. Д. Зайцева. Львів, 2002. 178 с.</p> <p>4. 30 років історичному факультету: історія та сьогодення (1986 – 2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. В. В. Черепані. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 340 с.</p>
<p>Переклад</p>	<p>1. Прощання з імперією: українські дискусії про ідентичність / перекл. з польськ. А. Бондар (розд. I – III), М. Боянівська, У. Боянівська, Н. Римська, О. Сливинський (розд. IV – VI); ред. М. Боянівська; уклад. покажчика Т. Цимбал / Український науковий інститут Гарвардського університету; Інститут Критики. Київ : Критика, 2005. 528 с.</p>

<p>Багатотомні видання</p>	<p>1. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) / за заг. ред. В. Смоля / НАН України. Інститут історії України. <i>Україна крізь віки</i> : у 15-ти т. Київ : Альтернативи, 1999. Т. 13. 304 с.</p> <p>2. Історія міст і сіл Української РСР : в 26 т. / гол. ред кол. П. Т. Тронько. Київ : Українська радянська енциклопедія АН УРСР. Т. 19. Харківська область. Київ, 1966. 1086 с.</p> <p>3. Історії української культури» : у 5-ти томах. Т. 5. Кн. 1 : Українська культура ХХ – початку ХХІ століть / гол. редкол. : Б. Є. Патон (гол.), В. М. Даниленко (відп. секр.) та ін.; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.), М. П. Бондар (відп. секр.) та ін. Київ : Наук. думка, 2011. 863 с.</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<p>1. Андрухів І. Політика радянської влади у сфері релігії та конфесійне життя на Прикарпатті в 40 – 80-х роках ХХ ст.: історико-правовий аналіз : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01. Ужгород, 2006. 36 с.</p> <p>2. Домбровська С. М. Розвиток вищої школи в Харкові у період тимчасової лібералізації тоталітарної системи (друга половина 50-х – перша половина 60-х років ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Харків, 2006. 21 с.</p> <p>3. Шевчук Ж. Мовна політика в Україні (кінець 50-х – початок 90-х рр. ХХ ст.) : автореф. дис. канд. істор. наук : 07.00.01. Харків, 2001. 20 с.</p>

<p>Дисертації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Богуславська Ю. Ю. Динаміка національного складу населення Одеської області (1959 – 1989 рр.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Одеса, 2005. 155 с. 2. Борейко Г. Д. Культурне життя Рівненщини у 50 – 60 роки ХХ століття: тенденції та особливості розвитку : дис. ... канд. іст. наук : спец. 26.00.01. Рівне, 2010. 228 с. 3. Кононенко В. В. Суспільно-політичні настрої та моральний стан населення України в повоєнний період (1945 – 1953 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Вінниця, 2004. 231 с. 4. Яремчук В. П. Історія України в історичній науці УРСР середини 1950-х – середини 1980-х років : дис. ... д-ра. іст. наук. : 07.00.06. Київ. 478 с.
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна декларація прав людини (прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року) / Міністерство юстиції. Київ : Логос. 1998. 8 с. 2. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 3. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. 4. Кримінальний Кодекс української РСР : Затверджений 4 сесією Верховної Ради Української РСР п'ятого скликання 28 грудня 1960 р. Введений в дію з 1 квітня 1961 р. / офіц. текст із змінами і доповненнями станом на 1 грудня 1962 р. Київ : Держполітвидав УРСР, 1963. 138 с. 5. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. Голос України. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10 – 22.

	<p>6. Про громадянські й політичні права: міжнародний пакт ООН від 16.12.1966 р. № 2200 А(XXI) Генеральної Асамблеї. <i>Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права</i>. Київ : Українська Правнича Фундація, 1995. С. 16.</p> <p>7. Про економічні, соціальні та культурні права: міжнародний пакт ООН від 16.12.1966 р. № 2200 А(XXI) Генеральної Асамблеї. <i>Міжнародний Білля про права людини</i>. Нью-Йорк : ООН. 1994. С. 21 – 30.</p>
Архівні документи	<p>1. Сводный статистический отчет Госкомтруда Украинской ССР о выполнении плана оргнабора рабочих за 1985 год (форма № 13-В). <i>ЦДАВО України</i>. Ф. 4626. Державний комітет УРСР по праці (1943 – 1989 рр.). Оп. 3. Т. 3. (1977 – 1989 рр.). Спр. 1436. Арк. 33.</p> <p>2. Стенограмма пленума ЦК КП Украины 29. III. 1968 р. <i>ЦДАГО України</i>. Ф. 1. Центральний комітет Комуністичної партії України (1917 – 1991). Оп. 1. Спр. 2058. Арк. 99.</p> <p>3. Протокол засідання промислового облвиконкому і рішення з № 195 по 223 (за 1963 р.). <i>ДАОО</i>. Ф. <i>P-2000</i>. Виконавчий комітет Одеської обласної ради депутатів трудящих. (Облвиконком) 1932 – 1995 рр. Оп. 7. Спр. 22. Арк. 56 – 64.</p>
Патенти	<p>1. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>

<p>Окремий стандарт</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 2016. 42 с. 2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація). 3. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с.
<p>Каталоги</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історична спадщина України : кат. вист / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с. 2. Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ : Академперіодика, 2009. 444 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Петрик та ін.; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.
<p>Бібліографічні показчики</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іван Марченко : біобібліографічний покажчик / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 9). 2. Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році. Львів : Укр. технології, 2007. 74 с.

Аналітичний бібліографічний запис

Складова частина видання (глави, розділу, статті)

розділовий знак «дві навскісні риски» («//») потрібно замінювати крапкою,
а відомості про документ (його назву) виділяти курсивом

Частина видання:

КНИГИ

1. Антоненко-Давидович Б. Спокуса. *Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки: повісті, новели, оповідання* / упоряд. Б. О. Тимошенко; передм. Л. С. Бойка. Київ : Радянський письменник, 1989. С. 437 – 473.
2. Даниленко В. М. Апогеї «Возз'єднання». Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси в 3-х томах / Інститут історії України НАН України; редрада: акад. НАН України В. М. Литвин (голова), акад. НАН України І.М. Дзюба, акад. НАН України Я. Д. Ісаєвич, акад. НАН України О. С. Онищенко, акад. НАН України В. А. Смолій, С. В. Кульчицький та ін.; відп. ред. акад. НАН України В. А. Смолій. Том 2. Радянський проект для України / В. А. Гриневич, В. М. В. М. Даниленко, С. В. Кульчицький, О. Є. Лисенко / Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2004. С. 397 – 528.
3. Зайцев Ю. Д. Дисиденти: опозиційний рух 60–80-х рр. *Сторінки історії України ХХ століття* / за ред. С. В. Кульчицького; упоряд. : В. П. Шевчук, А. А. Чуб, Н. А. Дехтярьова. Київ : Освіта, 1992. С. 195 – 235.
4. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Педагогіка : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195 – 197.

<p>Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)</p>	<p>1. Кіндрачук Н. Державницькі засади української національної ідеї. <i>Одіссос. Актуальні проблеми історії, археології та етнології</i> : матеріали Міжнародної наукової конференції «Одеські читання» / редкол. : В. Г. Кушнір (гол. редак. кол. та ін.). Одеса, 2011. Вип. III. С. 174 – 176.</p> <p>2. Михальчук О. Ставлення радянських владних структур до православної церкви у 1960–1980-х роках. <i>Актуальні проблеми українського державотворення</i> : матеріали регіональної наук. конф. (м. Луцьк, 16–17 листопада 2007 р.). Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2008. С. 141 – 149.</p> <p>3. Черненко М. В. Культурно-політичний контекст періоду 60 – 80-х рр. ХХ ст. в історії культури України. <i>Фундаментальні і прикладні дослідження рекреаційно-дозвілєвої сфери в контексті Євроінтеграційних процесів</i> : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12 – 13 травня 2008 р.) / за ред. В. В. Кірсанова, С. Д. Безклубенка. Київ : Видавн. центр «КНУКіМ», 2008. Ч. I. С. 370 – 373.</p> <p>4. Шевченко Л. Інтелігенція України – жертва тоталітаризму. <i>Тоталітарна держава і політичні репресії в Україні у 20 – 80-ті роки</i> : матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 15 – 16 вересня 1994 р.). Київ, 1998. С. 75 – 78.</p>
<p>Частина довідкового видання</p>	<p>1. Бажан О. Шістдесятництво. <i>Енциклопедія історії України</i> : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2013. Т. 10 : Т – Я. С. 641.</p> <p>2. Горностай П. Конформізм і нонконформізм у політиці. <i>Політична енциклопедія</i> / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське</p>

	<p>видавництво, 2011. С. 363.</p> <p>3. Дисидент. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1 : А – Л. С. 281.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Баклашова Т. М. Українська еліта і творення нації: рецепція «шістдесятників». <i>Інтелекція і влада</i>. Одеса, 2010. Вип. 20. С. 252 – 261.</p> <p>2. Галайчак Т. Книжкові та періодичні видання України за часів тоталітаризму. <i>Україна. Культурна спадщина, національна свідомість, державність</i> : збірник наукових праць. Львів, 1997. Вип. 3 – 4. С. 226 – 231.</p> <p>3. Головка В. Історична наука УРСР в оцінках діаспорної історіографії (кін. 1920-х – 1-ша пол. 1980-х рр.). <i>Історія та історіографія в Європі</i>. 2003. Вип. 1 (2). С. 43 – 53.</p> <p>4. Заплотинська О. О. Літературно-мистецький простір 1970-х: політика партії та інтелектуальний нонконформізм. <i>Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика</i>. Київ, 2005. Вип. 9. С. 405 – 419.</p> <p>5. Марченко Т. А. Миттєвості минулого... Спогади випускниці 1973 року. <i>Література та культура Полісся</i>. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006. Вип. 32. С. 231 – 232.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Гриб К. Що читати дітям?. <i>Літературна Україна</i>. Київ, 1964. 28 жовтня. С. 1. <i>Деснянська правда</i>. 1962. 22 червня.</p> <p>2. Дячук У. Допомога Україні – наша мета. <i>Літературна Україна</i>. Київ, 1991. 21 листопада. С. 7.</p> <p>3. Жиленко І. Номо feriens : спогади. <i>Сучасність</i>. 2002. № 9. С. 118 – 147.</p>

	<p>4. Жиленко І. Номо feriens : спогади. <i>Сучасність</i>. 2003. № 11. С. 97 – 127.</p> <p>5. Жиленко І. Номо feriens : спогади. <i>Сучасність</i>. 2003. № 12. С. 98 – 116.</p> <p>6. Зустріч з композитором. <i>Вечірній Київ</i>. Київ, 1965. № 74. 30 березня. С. 3.</p> <p>7. Литовченко В. Стріха М. Українська наука – безмовна?. <i>Дзеркало тижня</i>. Київ, 2004. 14 лютого. № 6 (481). С. 1.</p> <p>8. Петрова О. «Двоє» в дзеркалі часу. <i>Дзеркало тижня</i>. Київ, 2002. 16 – 22 березня. С. 2.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Дисидентський рух в Україні (віртуальний музей) Стаття 62 КК УРСР / Харківська правозахисна група – за матеріалами Московського «Меморіалу». 2006. 6 листопад. URL : http://museum.khpg.org/index.php?id=1162803885.</p> <p>2. Конвенція о предупреждении преступления геноцида и наказании за него от 9 декабря 1948 года. <i>Законодавство України</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155.</p> <p>3. Маслій М. Знищення Тріо Мареничів в СРСР: так вбивалися рідні культура, мова, пісня... <i>Ukrainian People</i>. 2019. 4 травня. URL: https://www.facebook.com/UkrainianPeopleMagazines/posts/2303940196594145/.</p> <p>4. Панченко В. Нас могло бути більше... Геноцид українців мовою цифр. <i>День</i>. Київ, 2003. 16 жовтня. № 185. URL : http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/nas-moglo-buti-bilshe.</p> <p>5. Початок 60-х заснування київського клубу творчої молоді – «Машина часу». Лонгріді. 21.07.2018. URL : https://www.5.ua/kultura/mashyna-chasu-zasnuvannia-kyivskoho-klubu-tvorchoi-molodi-173573.html.</p>

	<p>6. Терещук Г. 40 років тому у Львові та Києві розпочався погром шістдесятників. <i>Радіо свобода</i>. 12.01.2012. URL : https://www.radiosvoboda.org/a/24449106.html.</p>
--	---

Взірець оформлення додатків до дипломної роботи

ДОДАТКИ

«Акт проголошення незалежності України»,
прийнятий Верховною Радою УРСР 24 серпня 1991 р. ¹

¹ Акт проголошення незалежності України – політико-правовий документ, що прийняла Верховна Рада УРСР 24 серпня 1991 р. *Тернопільщина. Регіональний інформаційний портал*. 22.10.2019. URL : <https://irp.te.ua/akt-progoloshennya-nezalezhnosti-ukrayiny/>

Міста УРСР з населенням понад 100 тисяч осіб

станом на 1939 р., 1959 р., 1970 р.

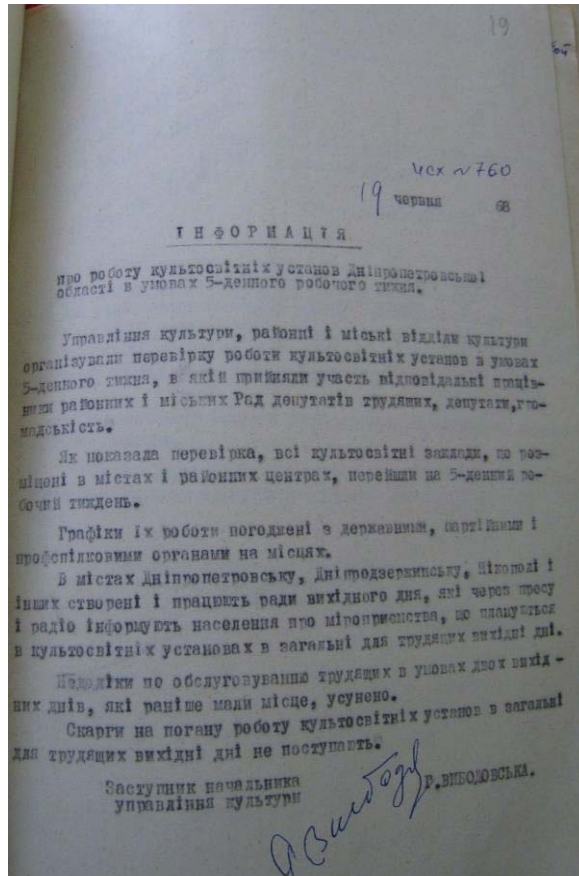
(без обласних центрів, назви адміністративно-територіальних одиниць станом на 15.01.1970 р.)²

Місто	Область	1939 р.	1959 р.	1970 р.
Бердянськ	Запорізька	51 681	65 249	100 133
Біла Церква	Київська	47 369	70 633	108 545
Горлівка	Донецька	181 448	292 616	335 864
Дніпродзержинськ	Дніпропетровська	147 961	194 188	226 998
Жданов	Донецька	221 529	283 570	416 927
Кадіївка	Ворошиловградська	134 920	180 205	137 138
Керч	Кримська	104 443	98 177	127 608
Комунарськ	Ворошиловградська	54 531	97 561	122 818
Костянтинівка	Донецька	95 807	88 723	105 446
Краматорськ	Донецька	94 114	115 385	149 832

² Складено за: Всесоюзная перепись населения 1939 г.: основные итоги / РАН. Науч. совет по ист. демографии и ист. географии; Ин-т Рос. истории; Упр. Статистики населения Госкомстата. Москва : Наука, 1992. С. 22, 25; Итоги Всесоюзной переписи населения 1959 года / отв. за выпуск К. А. Орехов. Украинская ССР. Москва : Госстатиздат, 1963. С. 17 – 21; Итоги Всесоюзной переписи населения 1970 г. / отв. за выпуск К. А. Орехов. Т. I. Численность населения СССР, союзных и автономных республик, краев и областей. Москва : Статистика, 1972. С. 43 – 49.

Красний Луч	Ворошиловградська	59 271	93 764	102 636
Кременчук	Полтавська	89 723	86 569	148 117
Кривий Ріг	Дніпропетровська	188 955	387 579	573 174
Лисичанськ	Ворошиловградська	26 181	37 878	117 752
Макіївка	Донецька	241 897	357 575	392 250
Мелітополь	Запорізька	75 748	94 670	136 860
Нікополь	Дніпропетровська	57 687	82 992	124 949
Слов'янськ	Донецька	77 842	82 784	124 183

**Інформація про роботу культосвітніх установ
Дніпропетровської області в умовах 5-денного робочого тижня
(№ 760 / 19 червня 1968 р.)³**

³ Інформація про роботу культосвітніх установ Дніпропетровської області в умовах 5-денного робочого тижня (№ 760 / 19 червня 1968 р.). Державний архів Дніпропетровської області (ДАДО). Ф. 4359. Виконавчий комітет Дніпропетровської обласної Ради депутатів трудящих. Управління культури. Відділ культурно-просвітніх установ. Оп. 1. Спр. 96. Переписка с Министерством культуры УССР о работе культурно-просветительных учреждений области за 1968 год. Арк. 19.

**Взірець оформлення відгуку на дипломну роботу
наукового керівника**

**ВІДГУК
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ**
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

студента групи _____ прізвище, ім'я, по батькові
на тему: «назва теми» _____

Текст відгуку

У відгуку дається характеристика проведеного дослідження, його актуальність, ступінь висвітлення теми, логічність побудови структури роботи, обґрунтованість висновків. Оцінюється ставлення студента до роботи, відзначаються позитивні сторони роботи та її недоліки, робляться висновки про можливість допуску її до захисту.

Загальна оцінка дипломної роботи та висновки щодо рекомендації до захисту в Екзаменаційній комісії

Науковий керівник:

науковий ступінь, вчене звання
посада, місце роботи
прізвище, ініціали

Дата «__» _____ 20__ р.

(підпис)

Пам'ятка науковому керівнику

Науковий керівник посідає важливе місце у процесі підготовки дипломної роботи студента. З одного боку він визначає напрямок дослідження свого підопічного, з іншого – має спрямувати зусилля науковця-початківця до активного творчого пошуку, наслідком якого має бути створення цілісного твору, в якому наявні самостійні висновки молодого дослідника, відстоювати які він готовий під час процедури захисту перед Державною екзаменаційною комісією.

Рекомендуємо науковим керівникам стежити за тематикою дипломних робіт. Неприпустима тотожність у назвах кваліфікаційних робіт. Крім змісту має бути різниця і у формулюванні між випускною роботою бакалавра і майбутньою кваліфікаційною роботою магістра, що має свідчити про подальшу розробку обраної проблеми. Бажано уникати констатуючих тем, то не вказують на обрану проблему та тем надто загальних, очевидно «непідійомних» у межах студентської роботи.

Науковий керівник має проконтролювати відповідність до вимог й оформлення завершеної роботи. Зокрема треба прагнути до того, щоб студент дотримувався визначеного обсягу твору, з одного боку, уникаючи повторів задля його збільшення, а з іншого – скорочуючи суто описові фрагменти, що невиправдано призводять до його перевищення.

Технічне виконання дипломної роботи має відповідати

висунутим вимогам. Науковий керівник не може рекомендувати дипломну роботу для розгляду на кафедрі, а кафедра – до представлення її рецензенту, якщо робота є у рукописному вигляді або з наявністю великої кількості граматичних, друкарських помилок чи технічних недоречностей і несе персональну відповідальність за це.

Науковий керівник має спрямовувати інтелектуальні зусилля студента на удосконалення володіння державною мовою. Адже робота повинна бути представлена і захист її має відбуватись виключно українською мовою.

Під час захисту дипломної роботи науковий керівник має бути обов'язково присутнім і з'являться на процедуру захисту заздалегідь. У разі об'єктивних обставин, що перешкоджають цьому, необхідно поставити до відома голову Державної екзаменаційної комісії як мінімум до початку роботи засідання того дня, в який має захищатись його підопічний. Науковий керівник має допомогти підопічному студентові підготуватись до виступу перед Державною екзаменаційною комісією.

У своєму відгуку науковий керівник має уникати просторікування, переповідаючи відповідні фрагменти вступної частини студентської роботи, і не дублювати виступ студента під час захисту.

Головна мета відгуку наукового керівника – охарактеризувати здобутки (чи недоліки) студента під час написання дипломної роботи: уміння збирати інформацію та аналізувати її, робити історіографічний та джерелознавчий аналіз, вказати на прогрес (чи

регрес) в дослідженні проблеми тощо.

Поширеною помилкою є намагання наукового керівника у своєму виступі відповісти на поставлені присутніми запитання чи висловлені зауваження на адресу студента.

Взірець оформлення рецензії на дипломну роботу

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Студента _____
(*прізвище, ім'я, по батькові*)

Спеціальність та група _____

Тема _____

Обсяг дипломної роботи:
кількість сторінок роботи _____
кількість додатків _____

Короткий зміст дипломної роботи

Висновок про відповідність дипломної роботи поставленим завданням _____

Характеристика розділів, оцінка їх якості, ступінь відповідності останнім досягненням науки _____

Перелік позитивних якостей дипломної роботи

Перелік основних недоліків і зауважень

Загальний відгук про роботу

Оцінка дипломної _____

Рецензент:

науковий ступінь, вчене звання

посада, місце роботи

прізвище, ініціали

Дата «__» _____ 20__ р.

(підпис)

Пам'ятка рецензенту

Роль рецензента у процесі підготовки дипломної роботи студента – особлива. Він є тою персоною, якій спеціально було доручено найдокладніше ознайомитись з дипломною роботою з метою здійснення вичерпної й об'єктивної її експертизи. Виступ рецензента під час процедури захисту є обов'язковим. Тому він повинен з'являтися на засідання ДЕК заздалегідь. У разі об'єктивних обставин, що перешкоджають цьому, необхідно поставити до відома голову Державної екзаменаційної комісії як мінімум до початку роботи засідання того дня, в який має захищатись рецензована робота.

За дорученням голови один з членів ДЕК або завідувач відповідної кафедри має зачитати рецензію. Рецензія має бути виконана або з використанням комп'ютерної техніки, або у такий спосіб, який не перешкоджатиме іншій особі відтворити її зміст.

Від ретельності рецензії, аргументованості і повноти висновків рецензента значною мірою залежить оцінювання дипломної роботи Державною екзаменаційною комісією. Критичний підхід до дипломної роботи – одна з необхідних ознак повноцінної рецензії, обов'язкова умова конструктивної дискусії під час захисту.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дипломної роботи, їхньої достовірності й новизни повинна при цьому бути об'єктивною та відбивати як позитивні, так і негативні сторони праці, зокрема рецензент має наголосити на ключових проблемах, звернути увагу на

висновки й твердження, що викликають сумніви й можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту. У відгуку рецензент повинен оцінити зміст роботи, її завершеність у цілому й викласти зауваження щодо її оформлення.

Під час виступу на захисті дипломної роботи рецензент викладає повністю зміст своєї рецензії.

Навчальне видання

НАДІЯ КІНДРАЧУК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**для студентів заочної форми навчання
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»**

В авторській редакції
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 5,58
Наклад 100 прим.
Зам. № 004/10/23

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
тел.(050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції №4191 від 12.11.2011р.